

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

9 november 2016

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek
wat de verkoopovereenkomst tussen
echtgenoten betreft**

(ingediend door de dames
Sabien Lahaye-Battheu en Carina Van Cauter)

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

9 novembre 2016

PROPOSITION DE LOI

**modifiant le Code civil en ce
qui concerne le contrat de vente
entre époux**

(déposée par Mmes
Sabien Lahaye-Battheu et Carina Van Cauter)

SAMENVATTING

Echtgenoten kunnen enkel in specifieke, in de wet beschreven gevallen onderling een verkoopovereenkomst aangaan. Blijkbaar worden mannen en vrouwen daarbij in twee gevallen verschillend behandeld. Zo is een koop mogelijk wanneer de overdracht die de man doet aan zijn vrouw een wettige oorzaak heeft, terwijl geen koopcontract is toegelaten bij een gelijkaardige overdracht in de andere richting. Hetzelfde geldt wanneer de vrouw aan haar man goederen overdraagt tot betaling van een geldsom die zij hem als huwelijksgoed beloofd heeft, en er geen gemeenschap van goederen is.

Dit wetsvoorstel strekt ertoe deze ongelijke behandeling op te heffen door de bepalingen genderneutraal te maken.

RÉSUMÉ

Un contrat de vente ne peut être conclu entre époux que dans des cas spécifiques prévus dans la loi. Il s'avère que, dans deux cas, les hommes et les femmes sont traités différemment. C'est ainsi qu'une vente peut avoir lieu lorsque la cession que le mari fait à sa femme a une cause légitime, alors qu'aucun contrat de vente n'est autorisé lors d'une cession dans l'autre sens. Il en est de même lorsque la femme cède des biens à son mari en paiement d'une somme qu'elle lui aurait promise en dot, et lorsqu'il y a exclusion de communauté.

Cette proposition de loi vise à supprimer cette inégalité de traitement en veillant à la neutralité des dispositions au regard du genre.

N-VA	:	Nieuw-Vlaamse Alliantie
PS	:	Parti Socialiste
MR	:	Mouvement Réformateur
CD&V	:	Christen-Democratisch en Vlaams
Open Vld	:	Open Vlaamse liberalen en democraten
sp.a	:	socialistische partij anders
Ecolo-Groen	:	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
cdH	:	centre démocrate Humaniste
VB	:	Vlaams Belang
PTB-GOI	:	Parti du Travail de Belgique – Gauche d'Ouverture
DéFI	:	Démocrate Fédéraliste Indépendant
PP	:	Parti Populaire
Vuye&Wouters	:	Vuye&Wouters

Afkortingen bij de nummering van de publicaties:

DOC 54 0000/000:	Parlementair document van de 54 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
QRVA:	Schriftelijke Vragen en Antwoorden
CRIV:	Voorlopige versie van het Integraal Verslag
CRABV:	Beknopt Verslag
CRIV:	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)
PLEN:	Plenum
COM:	Commissievergadering
MOT:	Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)

Abréviations dans la numérotation des publications:

DOC 54 0000/000:	Document parlementaire de la 54 ^e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif
QRVA:	Questions et Réponses écrites
CRIV:	Version Provisoire du Compte Rendu intégral
CRABV:	Compte Rendu Analytique
CRIV:	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)
PLEN:	Séance plénière
COM:	Réunion de commission
MOT:	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Bestellingen:
Natieplein 2
1008 Brussel
Tel. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.dekamer.be
e-mail : publicaties@dekamer.be

De publicaties worden uitsluitend gedrukt op FSC gecertificeerd papier

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants

Commandes:
Place de la Nation 2
1008 Bruxelles
Tél. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.lachambre.be
courriel : publications@lachambre.be

Les publications sont imprimées exclusivement sur du papier certifié FSC

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Artikel 1595 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt het volgende: “Tussen echtgenoten kan geen koopcontract worden aangegaan, dan in de vier volgende gevallen:

1° Wanneer een van de echtgenoten aan de andere echtgenoot, van wie hij gerechtelijk gescheiden is, goederen overdraagt tot voldoening van diens rechten;

2° Wanneer de overdracht die de man doet aan zijn vrouw, zelfs als hij van haar niet gescheiden is, een wettige oorzaak heeft, zoals de wederbelegging van haar vervreemde onroerende goederen of van penningen die haar toebehoren, indien die onroerende goederen of penningen niet in de gemeenschap vallen;

3° Wanneer de vrouw aan haar man goederen overdraagt tot betaling van een geldsom die zij hem als huwelijksgoed beloofd heeft, en er geen gemeenschap van goederen is;

4° Wanneer een der echtgenoten op een openbare verkoping of met machtiging van de rechter het aandeel inkoopt van de andere echtgenoot in een goed dat onverdeeld tussen hen is.

Behoudens echter, in deze vier gevallen, de rechten van de erfgenamen van de contracterende partijen, indien er onrechtstreeks bevoordeling is.”.

Dit artikel houdt dus het principe in dat tussen echtgenoten géén verkoopovereenkomst kan worden aangegaan. Op dit principe is in hetzelfde artikel slechts in vier uitzonderingen voorzien.

Op 13 maart 2014 oordeelde het Grondwettelijk Hof dat artikel 1595, eerste lid, 2° van het Burgerlijk Wetboek de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt.¹

Het Hof komt tot de vaststelling dat deze bepaling een koopcontract tussen echtgenoten toestaat wanneer de overdracht die de man doet aan zijn vrouw een wettige oorzaak heeft, maar dat daarentegen geen enkel koopcontract kan worden aangegaan tussen echtgenoten wanneer de overdracht, zelfs voor een wettige oorzaak, door de vrouw aan haar man zou worden gedaan.

Het Grondwettelijk Hof is van mening dat dergelijk verschil in behandeling op grond van het geslacht niet redelijk kan worden verantwoord en dat de in het geding zijnde bepaling de artikelen 10 en 11 van de Grondwet

¹ Grondwettelijk Hof, arrest nr. 44/2014 van 13 maart 2014.

DÉVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

L'article 1595 du Code civil dispose ce qui suit: “Le contrat de vente ne peut avoir lieu entre époux que dans les quatre cas suivants:

1° Celui où l'un des deux époux cède des biens à l'autre, séparé judiciairement d'avec lui, en paiement de ses droits;

2° Celui où la cession que le mari fait à sa femme, même non séparée, a une cause légitime, telle que le remploi de ses immeubles aliénés, ou de deniers à elle appartenant, si ces immeubles ou deniers ne tombent pas en communauté;

3° Celui où la femme cède des biens à son mari en paiement d'une somme qu'elle lui aurait promise en dot, et lorsqu'il y a exclusion de communauté;

4° Celui où l'un des époux rachète en vente publique ou avec l'autorisation du tribunal de la famille, la part de son conjoint dans un bien indivis entre eux.

Sauf, dans ces quatre cas, les droits des héritiers des parties contractantes, s'il y a avantage indirect.”

Cet article énonce donc le principe que les conjoints ne peuvent pas conclure de contrat de vente entre eux et ne prévoit que quatre exceptions à ce principe.

Le 13 mars 2014, la Cour constitutionnelle a considéré que l'article 1595, alinéa 1er, 2°, du Code civil violait les articles 10 et 11 de la Constitution.¹

La Cour constate que cette disposition autorise un contrat de vente entre époux dans le cas où la cession que le mari fait à sa femme a une cause légitime, alors qu'aucun contrat de vente ne peut avoir lieu entre époux dans le cas où la cession se fait de la femme à son mari, même pour une cause légitime.

La Cour constitutionnelle considère que rien ne peut raisonnablement justifier cette différence de traitement en fonction du sexe et que la disposition en cause viole les articles 10 et 11 de la Constitution. L'aspect

¹ Cour constitutionnelle, arrêt n° 44/2014 du 13 mars 2014.

schendt. Het discriminerende aspect van dit artikel is te vinden in het feit dat een koopovereenkomst wel toegelaten is wanneer het gaat om een man die aan zijn vrouw goederen overdraagt, weliswaar voor zover dit een wettige oorzaak heeft en voor zover het gaat om goederen die niet in de gemeenschap vallen, maar dat niet in diezelfde mogelijkheid voorzien is wanneer het gaat om een vrouw die dezelfde overdracht wil doen aan de man.

De prejudiciële vraag in kwestie was gesteld door het hof van beroep te Antwerpen en luidde als volgt: “Schendt het art. 1595, lid 1, 2° B.W. de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre daaruit volgt dat een koopcontract tussen echtgenoten kan worden aangegaan wanneer de overdracht die de man doet aan zijn vrouw, zelfs als hij van haar niet gescheiden is, een wettige oorzaak heeft, zoals de wederbelegging van haar vervreemde onroerende goederen of van penningen die haar toebehoren, indien die onroerende goederen of penningen niet in de gemeenschap vallen, terwijl geen koopcontract kan worden aangegaan tussen echtgenoten wanneer de overdracht die de vrouw doet aan haar man, zelfs als zij van hem niet gescheiden is, een wettige oorzaak heeft, zoals de wederbelegging van zijn vervreemde onroerende goederen of van penningen die hem toebehoren, indien die onroerende goederen of penningen niet in de gemeenschap vallen?”

De Ministerraad argumenteerde in deze zaak dat de bewuste bepaling niet noodzakelijk de Grondwet zou schenden. Men wierp op dat ze grondwetsconform geïnterpreteerd zou kunnen worden. Volgens de Ministerraad zou artikel 1595 Burgerlijk Wetboek namelijk een niet-limitatieve lijst van uitzonderingen bevatten, zodat ook de in het geding zijnde uitzondering omgekeerd kan worden geïnterpreteerd door de rechtscollèges.

Het Grondwettelijk Hof was het daar niet mee eens en besloot dat het in artikel 1595 B.W. wel degelijk gaat om een limitatieve lijst van uitzonderingen. De bepaling waarover de prejudiciële vraag werd gesteld, kan dus volgens het Hof helemaal niet grondwetsconform geïnterpreteerd worden.

Het Hof merkt op dat wanneer het gehanteerde criterium berust op het geslacht van de betrokken personen, er rekening dient te worden gehouden met de artikelen 10, 11 en 11bis, eerste lid, van de Grondwet. Die bepalingen, in samenhang gelezen, nopen de wetgevers tot bijzondere voorzichtigheid wanneer zij een verschil in behandeling invoeren, of zoals te dezen in stand houden, op grond van het geslacht. Een dergelijk criterium is slechts toegestaan wanneer het wordt verantwoord door een legitieme doelstelling en wanneer het pertinent

discriminatoire de cet article réside dans le fait qu'un contrat de vente est bien autorisé lorsque c'est un homme qui cède des biens à sa femme, même s'il doit exister une cause légitime et s'agir de biens qui ne tombent pas en communauté, alors que cette même possibilité n'est pas prévue lorsque c'est une femme qui veut céder des biens à l'homme.

La question préjudicielle en question était posée par la cour d'appel d'Anvers et rédigée comme suit: “L'article 1595, alinéa 1er, 2°, du Code civil viole-t-il les articles 10 et 11 de la Constitution en ce qu'il s'ensuit qu'un contrat de vente peut avoir lieu entre époux dans le cas où la cession que le mari fait à sa femme, même non séparée, a une cause légitime, telle que le emploi de ses immeubles aliénés, ou de deniers à elle appartenant, si ces immeubles ou deniers ne tombent pas en communauté, alors qu'aucun contrat de vente ne peut avoir lieu entre époux dans le cas où la cession que la femme fait à son mari, même non séparé, a une cause légitime, telle que le emploi de ses immeubles aliénés, ou de deniers à lui appartenant, si ces immeubles ou deniers ne tombent pas en communauté?”

Dans cette affaire, le Conseil des ministres a soutenu que la disposition en question ne violait pas nécessairement la Constitution, d'aucuns objectant qu'elle pourrait recevoir une interprétation conforme à la Constitution. Selon le Conseil des ministres, l'article 1595 du Code civil comporterait, en effet, une liste non limitative d'exceptions, de sorte que les juridictions pourraient également interpréter l'exception en cause de manière “inversee”.

La cour constitutionnelle n'était pas de cet avis et a considéré que l'article 1595 dudit Code comporte bel et bien une liste limitative d'exceptions. La disposition ayant donné lieu à la question préjudicielle ne peut donc en aucun cas être interprétée de manière conforme à la Constitution, selon la Cour.

Celle-ci fait observer que lorsque le critère utilisé est fondé sur le sexe des personnes concernées, il convient d'avoir égard aux articles 10, 11 et 11bis, alinéa 1er, de la Constitution. Ces dispositions, lues conjointement, invitent les législateurs à être particulièrement prudents lorsqu'ils établissent ou, comme en l'espèce, maintiennent une différence de traitement fondée sur le sexe. Un tel critère n'est admissible que s'il est justifié par un objectif légitime et s'il est pertinent par rapport à celui-ci. Le contrôle exercé par la Cour est plus strict

is ten aanzien van die doelstelling. De controle door het Hof is strikter wanneer het fundamentele beginsel van de gelijkheid van de geslachten in het geding is.

De conclusie van het Hof is duidelijk: het in het geding zijnde verschil in behandeling kan niet redelijk worden verantwoord en aldus wordt de prejudiciële vraag bevestigend beantwoord.

Aangezien dit arrest er kwam ten gevolge van een prejudiciële vraag, heeft dat als gevolg dat de betrokken rechtsnorm in de betrokken zaak door het rechtscollege dat ten gronde moet oordelen, buiten beschouwing moet gelaten worden. De bepaling is echter niet uit het rechtsverkeer verdwenen, wat wil zeggen dat het huidige artikel 1595 nog steeds een schending van de Grondwet bevat. Het is onze bedoeling om dit recht te zetten.

Opvallend is wel dat ook een ander onderdeel van artikel 1595 B.W. een onderscheid maakt tussen man en vrouw. In punt 3 van het eerste lid klinkt het zo: “wanneer de vrouw aan haar man goederen overdraagt tot betaling van een geldsom die zij hem als huwelijksgoed beloofd heeft, en er geen gemeenschap van goederen is”.

Het Grondwettelijk Hof kon zich in het aangehaalde arrest niet uitspreken over het al dan niet grondwetsconform zijn van dit punt, aangezien de prejudiciële vraag zich slechts uitstrekte tot punt 2. Het is echter zeer waarschijnlijk dat, mocht het Hof ook over punt 3 moeten oordelen, er eveneens zou besloten worden tot een schending van de Grondwet.

Dit wetsvoorstel strekt er dus eigenlijk toe het artikel 1595 van het Burgerlijk Wetboek “genderneutraal” te maken.

Sabien LAHAYE-BATTHEU (Open Vld)
Carina VAN CAUTER (Open Vld)

lorsque le principe fondamental de l'égalité des sexes est en cause.

La conclusion de la cour est claire: la différence de traitement en cause n'est pas raisonnablement justifiée et la question préjudicielle appelle une réponse affirmative.

Dès lors que cet arrêt découle d'une question préjudicielle, la juridiction chargée de se prononcer sur le fond ne doit pas tenir compte de la norme juridique concernée en la cause. La disposition n'ayant toutefois pas disparu de l'ordre juridique, l'actuel article 1595 comporte encore toujours une violation de la Constitution. Nous entendons y remédier.

Il est néanmoins frappant de constater qu'une autre partie de l'article 1595 du Code civil établit également une distinction entre l'homme et la femme. Le point 3 de l'alinéa 1er est rédigé comme suit: “Celui où la femme cède des biens à son mari en paiement d'une somme qu'elle lui aurait promise en dot, et lorsqu'il y a exclusion de communauté”.

La Cour constitutionnelle n'a pas pu se prononcer, dans l'arrêt cité, sur la conformité constitutionnelle ou non de ce point, étant donné que la question préjudicielle concernait uniquement le point 2. Il est toutefois fort probable que si la Cour devait également statuer sur le point 3, elle conclurait tout autant à une violation de la Constitution.

La présente proposition de loi vise donc en fait à rendre l'article 1595 du Code civil “neutre sur le plan du genre”.

WETSVOORSTEL**Artikel 1**

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 74 van de Grondwet.

Art. 2

In artikel 1595, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 30 juli 2013, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° de bepaling onder 2° wordt vervangen als volgt:

“2° Wanneer de overdracht die een van de echtgenoten doet aan de andere echtgenoot, zelfs als zij niet van elkaar gescheiden zijn, een wettige oorzaak heeft, zoals de wederbelegging van vervreemde onroerende goederen van de andere echtgenoot of van penningen die de andere echtgenoot toebehoren, indien die onroerende goederen of penningen niet in de gemeenschap vallen;”;

2° de bepaling onder 3° wordt vervangen als volgt:

“3° Wanneer de ene echtgenoot aan de andere echtgenoot goederen overdraagt tot betaling van een geldsom die de ene echtgenoot de andere echtgenoot als huwelijksgoed beloofd heeft, en er geen gemeenschap van goederen is;”.

27 september 2016

Sabien LAHAYE-BATTHEU (Open Vld)
Carina VAN CAUTER (Open Vld)

PROPOSITION DE LOI**Article 1er**

La présente loi règle une matière visée à l'article 74 de la Constitution.

Art. 2

Dans l'article 1595, alinéa 1er, du Code civil, modifié en dernier lieu par la loi du 30 juillet 2013, les modifications suivantes sont apportées:

1° le 2° est remplacé par ce qui suit:

“2° Celui où la cession que l'un des époux fait à l'autre, même non séparé, a une cause légitime, telle que le remploi d'immeubles aliénés de l'autre époux, ou de deniers appartenant à l'autre époux, si ces immeubles ou deniers ne tombent pas en communauté;”;

2° le 3° est remplacé par ce qui suit:

“3° Celui où l'un des époux cède des biens à l'autre en paiement d'une somme que l'un des époux aurait promise à l'autre en dot, et lorsqu'il y a exclusion de communauté;”.

27 septembre 2016